

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

รายงานการศึกษาเรื่อง “โทษประหารชีวิตในประเทศไทย” พบว่าโทษประหารชีวิตเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดที่มีกำหนดโทษสูงสุดของสังคมมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยในอดีตเป็นการลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายทารุณเพื่อแก้แค้นทดแทนต่อผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ รวมทั้งเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้งและการตัดโอกาสในการกระทำผิด เพื่อเป็นการตอบสนองต่อรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคม หากแต่ปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ ประกอบกับการลงโทษประหารชีวิตเพื่อการแก้แค้นทดแทนไม่ได้ทำให้สังคมเกิดประโยชน์สูงสุดแต่ประการใด นอกจากนี้ การใช้โทษประหารชีวิตไม่สามารถมีผลต่อการยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง รวมทั้งกระแสการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในสังคม ทำให้ประเทศส่วนใหญ่ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต เพราะการใช้โทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักของศาสนา ด้วยเหตุนี้ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกจำนวนมากกว่าสองในสามได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ

สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลก คือ ปัจจัยทางด้านการเมือง ได้แก่ ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ ลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่มีลักษณะความเป็นประชาธิปไตยสูง รวมทั้งกล้าตัดสินใจในการยกเลิกโทษประหารชีวิต ประสพการณ์ของประเทศเกี่ยวกับสงคราม และแรงกดดันจากต่างประเทศให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยเฉพาะแรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจจากนานาชาติ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ยังคงโทษประหารชีวิต โดยมีพัฒนาการของการประหารชีวิตตั้งแต่อดีตมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันดังเช่นประเทศต่าง ๆ กล่าวคือ มีการประหารชีวิตด้วยวิธีการที่มีความโหดร้ายทารุณในอดีต เพื่อการแก้แค้นทดแทนเป็นสำคัญ จนกระทั่งปัจจุบันที่มีการประหารชีวิตที่มีมนุษยธรรมมากขึ้น ตามแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิดที่ได้เปลี่ยนแปลงไป โดยประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า

มาเป็นการฉีดสารพิษ ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ทั่วโลก ได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต อันส่งผลให้ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตเป็นโทษสูงสุดจำเป็นต้องพิจารณาทบทวนถึงการใช้โทษประหารชีวิตดังกล่าว

แนวคิดที่สำคัญของประชาชนที่มีต่อโทษประหารชีวิตในประเทศไทย คือ ประชาชนไทยส่วนหนึ่งยังคงเห็นด้วยกับการใช้โทษประหารชีวิต เนื่องจากเห็นว่าหากประเทศไทยยังไม่มี ความพร้อมในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นในประเทศ การใช้โทษประหารชีวิตยังคงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยเพื่อเป็นการป้องปราม อาชญากรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ทัศนคติของประชาชนอีกส่วนหนึ่งกลับเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตอย่างถาวร เพราะโทษประหารชีวิตไม่สามารถ ป้องปรามอาชญากรรมได้ รวมทั้งประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งการประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ผิดศีลข้อที่ ๑ ที่ห้ามฆ่าสัตว์ของพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนักโทษประหารชีวิตในประเทศไทยได้มีข้อมูล ส่วนหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่า ลักษณะที่สำคัญของนักโทษประหารในประเทศไทยส่วนหนึ่งมีพฤติกรรม การกระทำผิดที่พลั้งพลาด ไม่ได้เป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็นอาชญากรอย่างแท้จริง การใช้โทษประหารชีวิต กับบุคคลดังกล่าวอาจไม่มีความเหมาะสม และหากเกิดความผิดพลาดในการนำผู้บริสุทธิ์มาประหาร ชีวิตจะไม่สามารถแก้ไขได้เลย

แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะยังคงมีโทษประหารชีวิต แต่ในทางปฏิบัติ ภายหลังจากที่ประเทศไทย ได้มีการประหารชีวิตในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ หลังจากนั้น (เป็นระยะเวลาเกือบ ๔ ปี) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ประเทศไทยยังไม่มีมีการประหารชีวิตแต่ประการใด ดังนั้น หากประเทศไทยจะยกเลิกโทษประหารชีวิต ในอนาคต อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม และเป็นการคุ้มครอง สิทธิของประชาชนชาวไทย รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิผู้กระทำผิด เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และเป็นการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

สำหรับข้อเสนอแนะของการศึกษา ได้แก่ การรณรงค์และการให้ความรู้ความเข้าใจ แก่ประชาชนเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ต้องต่อการยกเลิกโทษประหารชีวิต รวมทั้งการผลักดัน

เรื่องการยกเลิกโทษประหารชีวิตเข้าไปเป็นนโยบายของฝ่ายการการเมือง รัฐบาล รัฐสภา และองค์กรภาคีรัฐ และควรมีการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับโทษประหารชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ระยะสั้น ได้แก่ การผลักดันให้แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑) ที่รัฐบาลประกาศอย่างเป็นทางการให้บรรจุตัวชีวิตต่อความสำเร็จในการดำเนินการให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต รวมทั้งการเรียกร้องให้รัฐบาลไทยลงมติ “งดออกเสียง” หรือ “เห็นชอบ” ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในข้อมติเกี่ยวกับการพักการใช้โทษประหารชีวิต ซึ่งจะมีขึ้นในครั้งต่อไปใน พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ระยะกลาง ได้แก่ เรียกร้องให้รัฐบาลไทยให้สัตยาบันรับรองพิธีสารเลือกรับฉบับที่สองของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง การยกเลิกโทษประหารชีวิตในคดีบางประเภทคดี และผลักดันให้รัฐบาลเร่งปฏิรูประบบเรือนจำให้สามารถรองรับนักโทษประหาร ถ้าจะต้องเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ระยะยาว ได้แก่ การเรียกร้องให้ทุกฝ่ายดำเนินการให้มีการพักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ เพื่อให้มีการพักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติจริง และดำเนินการผลักดันให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในความผิดทุกประเภทและในกฎหมายของไทยทุกฉบับ

แนวทางการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทย ประกอบด้วย การให้การศึกษาอบรม เพื่อให้ความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิต ไปสู่ทัศนคติที่เป็นกลาง และทัศนคติที่เห็นด้วยกับการยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด รวมทั้งการผลักดันให้มีการนำมาตรการที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตโดยดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป ทีละขั้นตอน เพื่อลดการต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิต และการผลักดันให้มีการปรับปรุงระบบยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายในการลงโทษผู้กระทำผิดด้วยความรวดเร็วและแน่นอน ดำเนินการคู่ขนานไปกับมาตรการยกเลิกโทษประหารชีวิต